I due poeti sono nel terzo Girone, dove scontano la pena i violenti contro l'arte, nipote di Dio, gli usurai, condannati sotto una pioggia di fuoco.

I peccatori qui sono identificati da una sacca su cui sono impressi i colori e l'insegna di famiglia. Gerione, mostro con il viso di bonaccione e corpo di serpente, armato di una forte coda terminante con una biforcazione e dotato di una forza capace di abbattere qualsiasi muro o arma. Essere terribile, ma ingannevole proprio come la frode, che il male nasconde sotto le belle apparenze date dal viso.

Qui sono finiti Vitaliano del Dente, noto usuraio; Giovanni Buiamonte, Catello dei Gianfigliazzi, uno degli Ubriachi e uno degli Scrovegni.

Nota: "Ë", "ë " sono appena percettibili, quasi non si pronuncia;" Š ", "š" si leggono "sce di scena".

INFERNO canto XVII° in campobassano

<< Ecchë la féra kë la coda a rèšta chë passë lë muntagnë e rompë murë e armaturë, ècchë a chélla che tutt'u munnë appèšta!>> 'Ccusì 'ncumënzattë la guida mija a dirmë; e accënnannë ca z'avvicënassë a la sponda, vicinë u limëtë laštrëcatë addò passammë. E chélla sporca f ëgura de la fróda zë në vënèttë kë la capa 'nnantë e u piéttë, ma la coda sottë lassattë. La faccia so' éva d'ómë buonë, e buonë éva purë la pella so', e dë sërpiéntë éva tuttë u riéstë sottë. Ddu' zampë pëlosë fin'a lë scéllë. lë spallë, u piéttë e lë fianchë pëttatë évënë dë nurrëchë e rutèllë. Kë cchiù culurë, a funnë e a višta, che manchë Tartërë e Turchë lë štoffë lórë tignènnë; pëccëréllë tantë ca Aracne nemmenë avessë pututë tèssë. Cumm'a vótë stannë a la riva lë varchëtèllë, mézë 'nterra e mézë all'acqua, e cummë là tra lë Tedeschë 'ngurdë e u caštorë z'appošta a fa la préda sua; 'ccusì la féra pèssëma zë štéva 'ngopp'a u limëtë dë pretë, che la sabbia ferma. La coda pënnéva vers'u vuotë, turcènnë 'ngoppë la furcuta e vëlënosa ponta, cumm'a chélla du scrurpionë, l'auzava. La guida dicèttë:<< Mo nècèssëta che zë cagnë la vija nostra fin'a chélla beštia malamentë che da llà zë colëca>>.

Perciò scìgnèmmë a la parta deštra e facemmë diecë passë verz'u limëtë

la canuscènza dë 'štu gironë>>

E quannë nu' arrëvammë vicinë a essa, pochë cchiù là vëdivë 'ngopp'a la réna gènta assëttatë a u margënë du pòštë. Qua u maestrë:<< Pëcché tu piglië tutta

pë cialluntanà nu pochë da la réna e da lë fiammellë.

(v.28)

(v.15)

më dicèttë << va e vidë u štatë lórë. Lë raggiunamiéntë tuë siénë brévë; mentrë tu rëvié i' parlë kë chéšta pëcché ci uffrissë lë fortë vràccë suë >>. 'Ccusì mentrë ancora 'ngopp'a u limëtë (v.43)du sèttëmë ciérchië, sulë sulë jvë addò štèa la povëra genta. Fórë, pë l'uocchië scuppiavë u dulorë; da qua e da llà, z'aiutavënë kë lë manë da u vaporë, e da u callë d'u suólë. No, diverzamente da le cane, d'estate, kë la capë e kë lë zampë, quannë so' magnatë da lë pucë o da lë moschë o da lë tafanë. Po', che guardai 'nfaccë a ciértë, che u dulurosë fuochë turmenta, nën rëcanuscivë nisciunë; ma m'accurgivë che ognunë a u cuollë tënèa na sacca, dë nu cèrtë culorë e nu cèrtë diségnë, u qualë parë ca l'uocchië lórë tënèa riguardë. E ijë guardannë buonë vëdivë (v.58)na sacca gialla e azzurra che dë leonë tënèa la faccia e u purtamèntë. Po', sëcutannë u sguardë attuornë, vëdivë n'auta sacca du sanghë russcë ténta e mustrava na papëra ghianca cchiù du burrë. E unë kë na scrofa azzurra e grossa tënèa signata 'ngopp'a la sacca ghianca sua, më dicèttë:<< chë faië tu déntr'a 'šta fossa? Mo vatténnë; e pëcché sié vivë purë, ha da sapé ca u vicinë mijë è Vitalianë* che štarà a fianchë a me, vicinë, kë 'stë fiorentinë, ijë so' paduanë; spissë më rëntronëne lë récchië, l'allucchë: - Venga u cavaliérë sovranë, chë purtarrà la sacca kë tre zurrë!->>. Qua šturcèttë la vocca e cacciattë fórë la lénga cummë u vóvë chë zë lécca u nasë. E ijë, tëmènnë ca štannë dë cchiù dispiacessë a issë, che m'aveva raccumannatë dë šta pochë, më rëturnavë arrétë da l'uomënë adduluratë. Truvaië la guida mija ch'eva sagliutë già 'ngoppë d'u fiére anëmalë, e dicèttë a me: << Mo ciérchë d'èssë fortë e curaggiusë! Oramaië zë scégnë pë' 'štë scalë; saglië 'nnanzë tu, ca ijë më voglië méttë 'mmiézë, 'ccusì ca la coda nën të pozza fa malë.>> Cumm'a quillë chë sèntë vicinë u brivëdë dë la quartana, chë tè già l'ogna smorta e tréma tuttë purë guardannë l'ombra, 'ccusì dëvëntaië ijë a sëntì 'llë parolë; ma la brëogna a lë minaccë suë më facèttë

fortë cumm'a u sèrvë 'nnant'a u padronë. I' m'assettaië 'ngopp'a 'llë spallaccë vulevë dicë, ma la vocë më mancavë, cummë ijë crëdévë: << Abbraccëmë> >. Ma issë, chë n'auta vóta më succurrèttë, subbëtë cummë saglivë 'ngoppë, kë lë vraccë më strignettë e 'mmantënèttë; e dicettë: << Gerionë, muovëtë mo! Lë girë larghë e u scégnë a pochë a pochë; piénzë a u nuovë carëchë chë tu tiénë>>. Cummë la navétta èscë da la riva jènnë arrétë, 'ccusì issë zë luàttë; e po'chë zë sëntèttë a proprië juochë, làddò štèa u piéttë la coda rëvutattë e la mëttèttë tèsa, cumm'a anguilla zë muvèttë, e kë lë zampë l'aria zë raccuglièttë. Cchiù assai paura, nën crédë chë tënessë, Fetontë quannë lassattë lë rédënë pëcché u cielë, comë ancora sembra, zë cucèttë, né quannë Icarë, puuriéllë, lë grinë sëntèttë spënnarzë pë la céra scallata, e alluccattë u padrë a issë: << Mala vija tiénë!>>; 'ccusì éva la mija quannë vëdivë ca ijë éva pë l'aria completamentë, e perzë avivë ogne vëduta, fórë dë la beštia che më purtava. Essa zë në va natànnë lenta lenta; gira e scégnë, ma nën më në addonë se no dall'aria chë 'nfaccë e sottë sciosscia, Ijë sëntivë già, a mana deštra, u górghë che da sottë fortë scròsscia; pëcché spurgivë la capa kë l'uocchië sottë. Allora më 'mpaurivë p'u dërupë ca vëdivë fuochë e sëntivë chiagnë, pë cuië trëmannë tuttë më rëštrignivë. E vëdivë dopë, ca nzë vëdeva annanzë, ca u scégnë e u gërà, pë' chillë malë che z'avvicënannë da cchiù partë. Cummë u falconë c'ha vulatë a lunghë senza vëdé richiamë o préda fa dicë a u falconierë: <<Ohimé, tu cala!>> e scuraggiatë chianë scègnë, gërannë ciéntë vótë, e da luntanë zë posa da u maestrë suë sdignusë e truppiatë; 'ccusì më pusattë Gerionë a piédë dë la roccia a picchë; e scarëcatë lë cuorpë nuoštrë, z'alluntanattë cummë la freccia da la corda d'archë.

Nota:* Vitaliano del Dente, usuraio;

(v.91)

(v.118)